

Samenvatting

De gemeente maakt een onderhouds- en herstelplan voor 15 fonteynen in de stad. De fonteynen en installaties zijn over het algemeen al wat ouder en de meeste hebben in 1995 hun laatste renovatie gehad. Recente inspectie heeft aangetoond dat groot onderhoud noodzakelijk is, omdat de installaties niet meer voldoen aan de wettelijke eisen voor drinkwaterkwaliteit, elektrische installaties en Arboretgeving. De kosten hiervoor bedragen in totaal circa 1,5 miljoen euro eenmalig. Ook wordt het jaarlijkse onderhoudsbudget verhoogd met 126.000 euro. De fonteynen worden daarom in 2023 niet opgestart.

Beslispunten

1. Akkoord gaan met grootschalig herstel en renovatie van de fonteynen.
2. Een voorziening fonteynen te vormen en akkoord te gaan met een eenmalige dotatie aan de voorziening van € 1,5 miljoen en ten laste te brengen van het voorlopige (positieve) rekening resultaat 2022.
3. Akkoord gaan met een verhoging van het jaarlijks onderhoudsbudget voor fonteynen met €126.000 (storting in de voorziening en bemonstering water) vanaf 2024.
4. Kennis nemen van bijgevoegde Raadsinformatie brief.

Besluit burgemeester en wethouders d.d. 6 februari 2023:

Conform.

1. Aanleiding

Maastricht heeft in totaal 17 beeldbepalende fonteinen. De fonteinen zijn over het algemeen al wat ouder en hebben, op enkele uitzonderingen na, in 1995 hun laatste renovatie gehad. Hierdoor is een groot deel van de installaties verouderd (technische levensduur installaties is 15 jaar) en voldoen ze daardoor niet meer aan de wettelijke eisen van vandaag de dag. Lange tijd is het onderhoud budget gestuurd uitgevoerd en lag de focus vooral op het draaiend houden van de installaties. Noodzakelijke vervangingen en renovaties zijn uitgesteld en achterwege gebleven, waardoor de toestand van de installaties in de loop der jaren is verslechterd.

Begin 2022 is het onderhoudscontract voor het dagelijks onderhoud van 15 fonteinen opnieuw meervoudig onderhands aanbesteed, met als resultaat een nieuwe contractpartner. Tijdens de zomer opstart van de fonteinen liep de nieuwe contractpartner tegen diverse onvolkomenheden aan, waardoor de fonteinen niet binnen de normale termijn opgestart konden worden.

Omdat de onvolkomenheden niet met klein onderhoud waren op te lossen, is er een inventarisatie geweest van alle installaties. Samen met een gespecialiseerde firma zijn de fonteinen geïnspecteerd om de problematiek beter in beeld te krijgen. Op basis hiervan is een indicatieve kostenraming opgesteld.

In de inventarisatie is voor iedere installatie in beeld gebracht wat de onderhoudstoestand is, of de installaties voldoen aan wettelijke eisen en zorgplichten en welke risico's we lopen. Het compleet krijgen van dit beeld heeft relatief lang geduurd, omdat de beheerinformatie (aanleg, elektrische tekeningen, installatietekeningen, etc.) niet of nauwelijks beschikbaar waren. Daarnaast bestaat voor het onderdeel "waterkwaliteit van fonteinen" geen specifieke wetgeving, maar kennen we wel een zorgplicht voor de waterkwaliteit, omdat er een potentieel risico is in het kader van de volksgezondheid.

Geconstateerd is dat het op dit moment niet verantwoord is om de fonteinen op te starten omdat we daarbij onacceptabele veiligheid- en gezondheidsrisico's lopen. Het huidige onderhoudscontract is daarom in overleg met de contractpartner stop gezet tot besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Voorgesteld wordt om het huidige onderhoudscontract te ontbinden en een nieuwe aanbesteding uit voeren voor het opstellen en uitvoeren van een onderhouds- en herstelplan. Hierbij gaan we uit van het oplossen van de veiligheidsissues, achterstallig onderhoud en het in conformiteit brengen met geldende wet- en regelgeving van alle fontein installaties.

Belangrijk is ook om te vermelden dat een groot deel van de fontein en is aangelegd met de kennis van destijds, wet- en regelgeving zijn inmiddels veranderd. Dit vraagt ook andere installaties en een andere vorm van beheer en onderhoud. Met name wanneer het gaat om de zorgplicht waterkwaliteit zijn de inzichten sterk veranderd en passen de installaties niet meer in de huidige tijd.

2. Context

Van de 17 fontein en binnen Maastricht zijn 15 installaties¹ beoordeeld.

De 15 installaties zijn beoordeeld op:

- Aanlegfouten
- Wettelijke eisen drinkwaterwetgeving / NEN1006
- Wettelijke eisen elektrische installatie / NEN3140
- Wettelijke eisen Arbowetgeving
- Zorgplicht goed en veilig beheer waterpartijen (o.a. legionellapreventie, E-coli)
- Achterstallig onderhoud

In onderstaande wordt nader aangegeven wat de belangrijkste constatering en zijn.

2.1. Aanlegfouten

Negen van de vijftien fontein en zijn in de basis fout aangelegd. Hier is met de inzichten van vroeger een installatie aangebracht die eigenlijk al vanaf het begin risico's met zich meebracht ten aanzien van drinkwater, elektra of bacteriënvorming. Denk daarbij aan een elektrische installatie gemonteerd in een waterput, een directe verbinding tussen riool en drinkwaternet of een ruimte die niet veilig te betreden is.

2.2. Wettelijke eisen drinkwaterwetgeving / NEN 1006

Zeven fontein en voldoen niet aan de eisen voor een veilige aansluiting op het drinkwaternet. Hier is een besmetting van het drinkwater met rioolwater mogelijk. Deze fontein en mogen niet meer aangezet worden, voordat de aansluiting op het drinkwaternet is beveiligd conform de eisen van drinkwaternet beheerder, WML.

---

¹ De fontein de Vief-Köp is buiten beschouwing gelaten, omdat deze door de instorting van de walmuur is beschadigd en buiten gebruik is. Deze wordt in een later stadium beoordeeld. Ook de bedriegertjes op het Oranjeplein zijn niet meegenomen, omdat deze installatie recentelijk is aangelegd en voldoet aan de huidige eisen

2.3. Wettelijke eisen elektrische installatie / NEN 3140

Twaalf installaties voldoen niet aan de NEN 3140 (laagspanningsinstallaties). Vijf hiervan kunnen met redelijk simpele aanpassingen weer op het juiste niveau worden gebracht. Voor de overige zeven installaties is een grondige renovatie noodzakelijk. Deze installaties zijn niet veilig te bedienen, of leveren zelfs gevaar voor derden.

2.4. Wettelijke eisen Arbowetgeving

Vijf installaties voldoen niet aan de eisen voor een veilige werkomgeving. De ruimtes zijn te klein (Arbo regelgeving Besloten ruimte) en water en elektrische installaties zitten vaak in dezelfde put hetgeen Arbo technisch niet is toegestaan, vanwege het hoge risico op elektrocutie.

Om een goede waterkwaliteit te garanderen worden (zwembad)chemicaliën toegevoegd. Het werken hiermee is niet verboden, maar wel zeer ongewenst en vraagt om goede werkprotocollen en veiligheidsvoorzieningen.

2.5. Zorgplicht goed en veilig beheer waterpartijen

Voor fonteynen en waterpartijen in straten en op pleinen zijn er geen duidelijke wettelijke verplichtingen, zoals dat voor zwem- en badinrichtingen en drinkwaterinstallaties wel het geval is. Dit neemt echter niet weg dat de eigenaar van de installatie altijd een bepaalde 'zorgplicht' heeft voor goed en veilig beheer van zijn waterpartij en fontein.

Op dit moment worden de installaties beheerd op basis van verouderde inzichten. We maken gebruik van chemicaliën, waarbij de hoeveelheden en frequentie zijn bepaald op basis van theoretische berekeningen en visuele beoordeling. Dit leidt tot een weinig consistente waterkwaliteit.

Het bemonsteren en toetsen van de waterkwaliteit werd voorheen nooit gedaan. In 2022 zijn enkele metingen uitgevoerd bij verschillende fonteynen. Hieruit bleek dat de omstandigheden waaronder de fonteynen functioneren te dynamisch zijn om met behulp van handmatig toegevoegde chemicaliën op niveau te houden. Denk aan verwaaiing, vervuiling, temperatuur, regen etc. Geen enkele fontein voldoet aan de basis zorgplicht. Op basis van hun locatie en vorm zijn alle fonteynen binnen Maastricht een potentieel risico voor de volksgezondheid. Zij bevinden zich namelijk allemaal op plaatsen waar publiek in aanraking kan komen met het water en hebben geen van alle een continue waterbeheersing.

2.6. Achterstallig onderhoud.

Uit de inventarisatie is gebleken dat sommige fontein en bouwkundige gebreken vertonen. De gebreken variëren van een lekkage in het bovengronds reservoir, funderingsinstabiliteit, lekkage van ondergrondse putten en bovengenoemde gebreken aan de elektrische installaties. Om deze gebreken te herstellen zijn ingrijpende (bouwkundige) aanpassingen noodzakelijk.

3. Gewenste situatie

De fontein en vormen belangrijke cultuurhistorische elementen in de stad. Het doel is deze te behouden en in conformiteit te brengen met geldende wet- en regelgeving ten aanzien van drinkwater, elektra, arbo en de zorgplicht waterkwaliteit. Er worden enkel werkzaamheden uitgevoerd aan het cultuur historisch gedeelte van de fontein en (koperen, of natuurstenen reservoirs) wanneer deze lekkage vertonen. Esthetisch zijn geen werkzaamheden noodzakelijk.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Bij een aantal fontein en zijn lekkages geconstateerd, hierdoor gaat schaars drinkwater verloren. Daarnaast zal het vervangen van pompen en installaties leiden tot een verminderd stroomverbruik. Bovendien zorgen waterbeheersingsinstallaties voor een efficiëntere inzet van chemicaliën en daardoor minder verbruik hiervan. Tot slot worden de installaties minder storingsgevoelig, waardoor ook minder storingsonderhoud nodig is.

5. Effect op de openbare ruimte

De fontein en maken deel uit van het stadsbeeld. Het betreffen unieke cultuurhistorische objecten in de openbare ruimte. Daarbij is een goede uitstraling belangrijk, om het onderhoud adequaat en veilig te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk om het achterstallig onderhoud weg te werken.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

Niet van toepassing

8. Financiën

Achterstallig onderhoud waarmee onveilige situaties worden gecreëerd en waarbij sprake is van kapitaalvernietiging is onaanvaardbaar en dient zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen een redelijke termijn hersteld te worden. Dit herstel van het achterstallig onderhoud wordt aangemerkt als een verplichting waarvan de omvang, door middel van een inventarisatie en financiële vertaling van het achterstallig onderhoud, redelijkerwijs in te schatten is. Op basis van artikel 44 lid 1a BBV wordt daartoe een voorziening gevormd. Het achterstallig onderhoud wordt vervolgens ten laste van deze voorziening gebracht.

Aangezien er bij de fonteinen sprake is van achterstallig onderhoud moet er een voorziening gevormd worden van € 1,5 miljoen. Dit bedrag is inclusief 20% risico opslag i.v.m. een aantal onbekende factoren, welke nader uitgewerkt dienen te worden bij het ontwerp van de renovaties. Dit bedrag is gebaseerd op een offerte van een gespecialiseerd bedrijf, het definitieve benodigde bedrag zal bekend zijn nadat de aanbesteding heeft plaatsgevonden. Dit bedrag is exclusief btw. De betaalde btw kan door de Gemeente Maastricht volledig worden gecompenseerd uit het btw-compensatiefonds, aangezien het om werkzaamheden in/aan openbare voorzieningen gaat.

Deze voorziening wordt gevormd ten laste van het exploitatiebudget infrastructurele elementen/ fonteinen bij Stadsbeheer. Dit budget zal bij de jaarrekening 2022, door de storting aan de voorziening, een tekort laten zien van € 1,5 mln. Dit tekort wordt ten laste gebracht van het voorlopige (positieve) rekening resultaat 2022.

Naast het vormen van deze voorziening zal het jaarlijkse exploitatiebudget bij Stadsbeheer stijgen met € 126.000,- per jaar. Dit bedrag bestaat uit de extra kosten voor bemonstering van de waterkwaliteit ad € 26.000,- en € 100.000,- als dotatie aan de voorziening fonteinen om het toekomstige groot onderhoud uit te voeren. Deze nieuwe vormen voorziening wordt in 15 jaar opgebouwd om de benodigde renovatie van de fonteinen te bekostigen. De dotatie aan de voorziening wordt gevoed door de kaderbrief 2023/begroting 2024.

9. Aanbestedingen

Het huidige onderhoudscontract is enkel bedoeld voor regulier onderhoud en biedt geen ruimte voor grootschalige renovatie. De totale opdrachtwaarde voor de eenmalige renovatie binnen het onderhouds- en herstelplan is € 1,5 miljoen. De opdracht bestaat uit een combinatie van werken, leveringen en diensten, waarbij de verdeling werk en levering/dienst ongeveer 50/50 is.

Bij de aanbesteding wordt ook, gezien de complexiteit van de installaties, de optie bekeken om renovatie en onderhoud voor de komende 15 jaar in een opdracht weg te zetten. In dat geval is de opdrachtwaarde ca. € 2,6 (€ 1,5 renovatie en € 75.000 onderhoud per jaar).

Daarom is het advies de opdracht weg te zetten als levering/dienst, daardoor is het noodzakelijk om de procedure te volgen om te komen tot een Europese aanbesteding.

Gezien de doorlooptijd van een Europese aanbesteding, levertijden en voorbereidingstijd dient er rekening mee te worden gehouden dat de fontein in 2023 niet opgestart kunnen worden. Vanaf 2024 kan gefaseerd opgestart worden, zodra de renovatie van een installatie gereed is. In het seizoen 2025 draait het volledige areaal weer.

10. Participatie tot heden

Niet van toepassing.

11. Voorstel

1. Akkoord gaan met grootschalig herstel en renovatie van de fontein.
2. Een voorziening fontein te vormen en akkoord te gaan met een eenmalige dotatie aan de voorziening van € 1,5 miljoen en ten laste te brengen van het voorlopige (positieve) rekening resultaat 2022.
3. Akkoord gaan met een verhoging van het jaarlijks onderhoudsbudget voor fontein met €126.000 (storting in de voorziening en bemonstering water), vanaf 2024.
4. Kennis nemen van bijgevoegde Raadsinformatie brief.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Indien wordt ingestemd met deze nota zal het herstel worden opgestart conform onderstaande planning:

- Q1-2023: opstellen programma van eisen, aantrekken projectleider en informeren belanghebbenden.
- Q2- Q3-2023: Europese aanbesteding.
- Q3-2023 tot Q4-2024: uitvoeren renovatie en herstelwerkzaamheden.
- Q2-2025: Volledig areaal voldoet aan wettelijke eisen en is weer in gebruik.